

OBŁĘDLIWIY (135) *ai*

obłędliwy (131), **obłądliwy** (4); obłędliwy *RejZwierc*; obłędliwy : obłądliwy *RejPs* (1:2), *RejPos* (43:1).

o jasne.

sg m N obłędliwy (6). ◊ *G* obłędliw(e)go (4). ◊ *D* obłędliw(e)mu (2). ◊ *A* obłędliw(e)go (1), obłędliwy (1). ◊ *I* obłędliwym (5) *KromRozm III*, *LubPs*, *KrowObr*, *RejPos* (2); obłędliw(e)m *GliczKsiąż* (2). ◊ *L* obłędliwym (1). ◊ *f N* obłędliwą (6). ◊ *G* obłędliw(e)j (15). ◊ *D* obłędliw(e)j (1). ◊ *A* obłędliwą (9). ◊ *I* obłędliwą (1). ◊ *L* obłędliw(e)j (3). ◊ *n N* obłędliw(e) (2). ◊ *G* obłędliw(e)go (9). ◊ *A* obłędliw(e)go (4). ◊ *L* obłędliwym (1). ◊ *pl N m pers* obłędliwi (3). *subst* obłędliw(e) (2). ◊ *G* obłędliwych (20). ◊ *D* obłędliwym (5), obłędliw(e)m (1) *RejPs*. ◊ *A m pers* obłędliw(e) (8). *subst* obłędliwé (11); -é (2), -(e) (9). ◊ *I m* obłędliwymi (1) *KrowObr*, obłędliw(e)mi (1) *GliczKsiąż*. *f* obłędliw(e)mi (5), obłędliwymi (1) *CzechRozm*. ◊ *L* obłędliwych (4).

Sł stp brak, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVII w.*

1. *Taki, który zabłądził, zgubił drogę; vagus Vulg* (42) :

W przen (2) : iákie wefele vmnożyć fie ma we wśzey rzeŝy niebieskiej/ kwoli onemu święthemu páfterzowi/ z návrocenia oney obłędliwej owieczki iego. *RejPos* 169, 342v.

Przen: Mający błędne mniemanie; zagubiony, niepewny, wahający się (przeważnie o błędzących w sprawach wiary); vagus Vulg (39) : *KromRozm II* n4; *GliczKsiąż* L5; Dla nieprawości łákomŝtwa iego rozgniewałem fie/ y fkaralem go [...] y odŝedł obłędliwy tułájąc fie po drodze fercá ŝwego [*et abiit vagus in via cordis sui*]. *Leop Is* 57/18; *RejPos* 2, 115v, 117, 126v, 129v; to ieŝt vrząd zwirzchnoŝci ŝwieckiej/ Heretyki obłędliwe hámovác y kárác *WujJud* 213v, 3, 58, 215v, 224; *CzechEp* 128; Theodozyus Cefarz/ zwołáł ŝynod Konŝtántynopolitáńŝki/ ná ktorým ŝtroná obłędliwa przemogłá/ y oŝádzili Mácedoniúá *NiemObr* 134.

W połączeniach szeregowych (2): *A* batyŝ iuŝ/ iákoŝcie thu y Páná Kryŝtuŝá Syná Bożego/ y wŝyŝtŝki Apoŝthoły iego/ y wŝyŝtek koŝcioł ŝwięty pierwŝy/ s háńbili/ zeŝromoćili/ obłędliwym/ vpornym/ y Heretykiem vtzynili. *KrowObr* 204v, 204v.

W przeciwstawieniach: »obłędliwy ... prawdziwy, ugruntowany« (2): [*Apostołowie*] łámi to przod dŝiáłáli co by teŝ po nas mieć chćieli/ y ku czemuby nas przykłádem ŝwym pobudzáli/ á pobudzáliby nie iáko ludŝie obłędliwi y nieŝczyrzy/ ále iáko ŝczyrzy y vgruntowáni *CzechRozm* 191v; *NiemObr* 76.

W charakterystycznych połączeniach: obłędliwy(-i, -a) *braciszek*, *heretyk*, *kacierz*, *ludzie* (2), *narod ludzki*, *odszczerpieniec* (2), *strona*, *syn*, *zwolennik* (2).

Zwrot: »obłędliwym (o)stać się, być« (2:1): Przeto thegoŝ nábywa diŝcipuł/ co wyznawa náuczycyel/ yeŝli preceptor yáko w náuce á w wierze myli y chramye/ po temuŝ teŝ y vczeń obłędliwym fie ŝtác/ á ná wyáre vpádác musi. *GliczKsiąż* L5, L4v [2 r.].

Wyrażenia: »obłędliwa myŝl« (5): Day taká boiazń a taki wŝtyd miły panie obłędliwym myŝlam náŝem: abychmy vznakŝly zwirzchnoŝc twoię ŝwiętá nad ŝobá vŝkromili buyne ferca náŝe *RejPs* 196, 77; bez ŝłowá twoiego prawdziwego/ zawŝdy być muŝzá obłędliwe myŝli y ferca náŝe *RejPos* 65v, 117, 219v.

»obłądliwy nauczyciel« (1): Dołyć też y ná tym máiąc z ítrony Fáryzeufzow/ Sádukeufzow/ y infzych obłądliwych náuczycielow Kátholiki Żydowskíey *CzechEp* 28.

»obłądliwy rozum« (1): ony kfiążetá kápłáńskie dáleko chodzili od niego [*od Pana*]/ thylko dziwuiąc fie iemu/ á kładąc nádzyeię w náukach íwych/ á w onych íprofnych á obłądliwych rozumiech íwych *RejPos* 209v.

»obłądliwe serce« (5): Nieodwracay nazf miły panie odíebie obłądliwego íerca náífego: gdyześ ty íeít iedyna vcieczka náífa: wewísem niebespieczenítwie náífem *RejPs* 135v; *RejPos* 40, 65, 115, 205v.

Szeregi: »obłądliwy i antykrystowy« (1): A iżbyfmy fię teíz [...] nieomylili y iákich infzych obłądliwych/ y ántykryítowych zwolennikow nieprzyimowáli/ y nieízukáli. *KrowObr* 3v.

»nędzny a obłądliwy« (1): vdayże fie náíwíęte rozmowy o Pánu íwoim/ ábo rozmyílay o nim w nędznym á w obłądliwym íercu /íwoim/ á poruczay fie mocno w opiekę jego. *RejPos* 115.

»obłądliwy i nieszczyry« (1): *CzechRozm* 191v *cf W przeciwstawieniach*.

»omylny i obłądliwy« (1): iż to nie od Apoítolow prawdzíwych íwiádkow Pána Chríítufowych/ ále od ludzi omylnych y obłądliwych poízło. *NiemObr* 76.

»sprosny a obłądliwy« (1): *RejPos* 209v *cf* »obłądliwy rozum«.

»obłądliwy i występny« (1): Rácż Pánie Boże przywroćić pokoy Kościołowi íwemu/ á odízczeniecom/ obłądliwym y wyítępnym^m wízyítkim/ rácż dáć vpámíętaníe/ y práwe náwrocenie *WujJud* 215v.

a) *W funkcji rzeczownika* (4) : Duchownym mieczem obłądliwi do kościoła krzeńciáńskiego bywáią przywodzeni. *GroicPorz* a2v.

Szeregi: »chory a obłądliwy« (1): [*Chryítus*] dla chorych á dla obłądliwych przydź raczył/ á nye do tych ktorzyby byli zupełnego zdrowia/ to íeít/ zupełney wíary *RejPos* 225.

»obłądliwy i odszczepieniec« (1): Luteranowye y džífeyíífy cí doktorowye Nyemyeccy [...] zá obłądliwe y odíízcpeyńce od zboru álbo koícyolá Kryítufowego práwego was máyá *KromRozm II* b3v.

»obłądliwy i upadły« (1): [*zwierzchność jednego biskupa nad wszystkimi innymi*] potrzebna yeít koícyolowi/ áby krnąbrne á wííeteczne powícyągáłá/ á obłądliwe y vpádłe ku prawdzye przycyągáłá *KromRozm III* O7v.

a. *O gwiazdach* (1) : miła íeít rzecz y wpoionych gwiazd wyobrazenia rozeznawać/ y obłądliwych á nápfowanych ich wíáfne mieyfca okazując/ ie przywoítymi imionmi nazywáć *KwiatKsiąż* I3v.

2. *Pelen błędów; niesłuszny, niewłaściwy, błędny; mendax Vulg; erroneus JanStat* (69) : *KromRozm II* a4; *KromRozm III* A6v; *LubPs* E3 *marg*; *KrowObr* B4v, 205; *BielKron* 194, 218v; w wielomowieniu zawzdy fię nieco obłądliwego nayduye. *KwiatKsiąż* C2v; íac íedno czynię znak z wody nád wámi/ iż íeít tego wam potrzebá/ ábyfście s íiebie ítárą zmázę á ítáre íwe obłądliwe zwyczáie ícieráli á zmyiáli *RejPos* 12v, 117, 119v, 260v; *WujJud* 36, 44, 76, 207v; *CzechRozm* 26v; *CzechEp* 348; *WujNT* 509; [*przywileje przodków*] iáko obłądliwé pfuiemy/ níkczemné czyniemy/ y náząd odzywamy. *SarnStat* 580, 992.

W połączeniu szeregowym (1): Vchędożże mu tedy to nędzne Ieruzalem nieczemnego fercá twoiego/ á wymieć z niego ony márne śmieci/ złych á vpornych á obłędliwych myfli fwoich. *RejPos* 87.

W przeciwstawieniach: »obłędliwy ... prawdziwy, prawy, staradawny« (3): *RejZwierc* 138v; *WujJudConf* 2v; Ináčzey fię obaczyć nie mogą [*ludzie*]/ áżby fię cofnęli z tey obłędliwey drogi/ náftąpiwfiży/ ná prawdziwą drogę páńfką *NiemObr* 80.

W charakterystycznych połączeniach: obłędliwe(-y) niepożytki, obyczaj, odszczepieństwo, sprawy (*ludzkie, żywota*) (3), wykład, zwyczaj (2).

Wyrażenia: »obłędliwa brednia« (1): A ták iáko przedtym (iefliby y tá wáźzá obłędliwa brednia ftać miáá) [*Pan Jezus*] będąc bez ciáá/ ták y wćieliwfiży fie/ nic przedfię ćierpieć przez lámege fiebie/ áni oczýścienia grzechow fpráwić nie mogł *CzechRozm* 55.

»obłędliwe czasy« (2): Patrząc ná ty dzifiefyfe/ obłędliwe czáfy/ Gdzie krzywdá s świętą prawdą/ śmie chodzić zápáfy. *BielSat* [14]; *BielSjem* 13v.

»obłędliwa droga« = *perplexum iter Mącz* (7): Odcygałem ya od káźdey obłędliwey drogi/ Ony nędzne á bárzo mdłe moye krewkye nogi [...] Abych po drogách twich chodził fłowá prawdziwego *LubPs* bb4; *Mącz* 304b; *RejPos* 212v; *RejZwierc* 138v; *NiemObr* 80; *ZawJeft* 27; *PowodPr* 54; [*HistFort* E3v].

»obłędliwa дума« [szyk 3:1] (4): Co po dżiśdzyeń yego fludzy kácerzowye czynią: myáfto fłowá bożego fwoye dumy y wymyflly obłędliwe ludzyom podawáyąc. *KromRozm II* n4; *KromRozm III* I; nieskończone krzywdy ludziom nie obronnym bywáią czynione/ á w obłędliwych dumach [*in opinionum perversitate*] y w pomieszániu kárności wiele iych żywie. *ModrzBaz* 102; *CzechEp* 248.

»obłędliwe fantazje« (1): á zaż nie lepiej ieft wykłádu ftárożytnych świętych Doktorow [...] przyimowáć/ niżli te niepełnego wáźzego mozgu obłędliwe fántázye y wymyflly/ ktore wy fłowem Bożym nadobnie przyobłoczyć/ y zdobić. *WujJud* 75v.

»obłędliwe mniemanie, myśli« [szyk 4:1] (4:1): *RejPos* 87, 168; bo to niektorzy zá dowod mniemánia fwego obłędliwego bráli [*iżby Jezus był z nasienia Józefowego, ale za tajemną sprawą ducha świętego*] *CzechRozm* 162, 14, 36v.

»obłędliwe nauki« [szyk 4:3] (7): *KromRozm II* e3v; *KromRozm III* H2v; Proźbá/ áby Pan Bog káźdego wiernege z obłędliwych náuk wywyeść raczył według obietnice fwey. *LubPs* aa6 *marg*; *RejPos* 68v; *BudBib* A2; odszczepioną wiarę sobie vczynili: ktora iuż nie ieft wiára/ ále ieftli w niey vporni fá/ heretyctwo ieft y náuká obłędliwa. *SkarJedn* 350; *ReszPrz* 38.

»obłędliwa opinija« (1): [*Papież*] pímo ś. fżpoci y ku fwey obłędliwey opiniey onego iáko nofá wołkowego náciąga. *CzechEp* 344.

»obłędliwa powieść« (1): Abowiem iákoś obaczył obłędliwą być powieść ich o fyn Ezáiafzowym/ tákże też obaczył y tę drugą tych ktorzy to o Ezáiafzu fynu Acháfowym wykłádáią. *CzechRozm* 136.

»uczynek obłędliwy« [o podobiznach bożków] (1); Nikczemność ieft (y) vczynek obłędliwy [*Vanitas ... opus irrisione dignum*]/ czáfu náwiedzenia iych poginá. *BudBib Ier* 10/15.

»wiara obłędliwa« [szyk 4:3] (7): Bogá iedynege opuściwfiży y Máchomethá proroká iego á przyiąeś obłędliwą wiarę Gaurfką *BielKron* 245v, 246; *LeovPrzep* C4v; *WujJud* 2v *marg*, 6v;

WujJudConf 2v; A ci Iowiślowie mieli pirwżego Oycá Saturnuślá według Poetow y wiary obłędliwey Pogáńfkiey *StryjKron* [146].

»obłędliwe wymysły« [*szyk 7:1*] (8): *KromRozm II n4*; Iáko Iá ci błogóśławieni ktorzy nie Iá zmázáni iáká fáleśzną náuká á obłędliwym wymyśłem w chwale Bożey s ktorego przypada wzgárdzenye Páná Bogá. *LubPs aa4v marg*; *RejPos 68v, 184v, 197, 288v*; *WujJud 75v*; Antichriśt rzeczy te zdawná obłędliwymi wymyśłami y wśtáwámi swoimi/ bárzo grubie/ íprofnie/ bes wśtydu ludzkiego y boiáźni Bożey/ zówikłá y zámotał. *CzechRozm A4*.

»żywot obłędliwy« [*szyk 1:1*] (2): Wślytko tu próżność ná swyecye y káždy człek żywy/ Bowyem zówždy żywot yego yełt ták obłędliwy *LubPs K4v*; *RejPos 173*.

Szeregi: »obłędliwy i nie chrystyjański« (1): odpowiedź wślyśzał X.K. ná swá obłędliwą dumę y głożę nie Chriśtyáńská *CzechEp 248*.

»faśszywy (a. faśszny) a (i) obłędliwy« [*szyk 3:1*] (4): *LubPs aa4v marg*; A śzukałz y kopałz śobie cyłterny á wody śmrodliwe obłędliwych wymyśłow swych á fáłszywych náuk świátá thego *RejPos 197, 184*; *WujJud 76*.

»marny a obłędliwy« (1): [*Pan licemierników*] przypowieściá wywodzi s thego ich márnego á obłędliwego mnińmáńiá á rozumienia o nim *RejPos 168*.

»ńędzny a obłędliwy« (1): [*Pan*] káźdego opátrzyć y káźdego náfyćić chce y obiecuie/ Iáfkáwym miłofierdzyem swoim/ á opátrzyć wśytki potrzeby tey ńędzney á obłędliwey drogi iego *RejPos 183v*.

»omylny a obłędliwy« (1): A nadźyeyę mam/ iż mi nic omylnego á obłędliwego nyepowyełz. *KromRozm II a4*.

»obłędliwy albo przewrotny« (1): Aby nas nye vnośił ledá wyátr náuki obłędliwey álbo przewrothney. *KromRozm III H2v*.

»bárzo szkodliwy i obłędliwy« (1): przywileie náśze álbo przodków náśzych [...] iáko bárzo śzkodliwé y obłędliwé káśsuiemy/ wniwecz obrácamy y odwoływamy. *SarnStat 61*.

3. Faśszywy, podśteńny, wprowadzający w błąd zwodniczy; errans, vagus Mącz; mendosus, vitiosus Cn (24) : Przeto im Pan pośle śpráwę obłędliwą/ áby wierzyli máťáctwu/ gdy prawdzie wierzyć niechćieli *BielKron 467*; *Mącz 473b*; *RejPos 123v, 176*.

W połączeniu szeregowym (1): Tę náukę/ ktora vczy o śkutkách biegow Niebieśkich/ dwoiákim iá śpośobem przeciwnicy iey gáńiá. Naprzod zmyślájąc iá być niczemną y fáłszywą náuká: pothym obłędliwą/ y Krześcijáńńkiemu człowiekowi nieprizwoitá *LeovPrzep a2v*.

W przeciwstawieniu: »prawdziwy ... obłędliwy« (1): Czwórta część ma wyznáńie wiary prawdziwey/ z burzenim obłędliwey. *NiemObr 101 źp*.

W charakterystycznych połączeniach: obłędliwe(-y, -a) ciemności, konfesyja, lud, namowa, obyczaj, pasterz, pismo, sprawa (4).

Wyrażenia: »duchy obłędliwe« (2): *BiałKat 113v*; LEcz Duch iáwnie powieda iż w ofťáteczne czáfy odťápiań niektorzy od wiary/ przyśtawájąc do duchow obłędliwych y náuk czártowńkich [*attendentes spiritibus erroris et doctrinis daemoniorum*] *WujNT 1.Tim 4/1* [*Przekład tego samego tekstu BiałKat.*]

»obłędliwa nadzieja« (2): Ale ci ktorzy śie tułáią po tey pułczy świátá omylnego/ w obłędliwych nádzieiách swoich/ ci iákoby żydowie bárzo śie myłá *RejPos 2v, 317*.

»namowki obłędliwe« (1): Pąn Matis Ćiefzyca. Będąc Namowkami i powieściami obłędliwemi zwiedziony, Wthich czafiech za Contraktem ftawic fię vmyflil *ZapKościer 1580/15v*.

»obłędliwe pożądliwości« (2): *RejPos 65*; Złóćiefz wy według pierwfzego obcowania ftárego człowieká/ ktory fię pfiue według obłędliwych pożądliwości [*qui corrumpitur secundum desideria erroris*]. *WujNT 4/22*.

»obłędliwy świat, las (a. puszcza, a. Jerycho) świata (tego)« [*szyk 9:2*] (8:3): Závždyć tá mizerna niewiáltá á ten wćifniony Kofcioł Páńki para á tuła fie po tey obłędliwey pułzczy fwiátá tego *RejAp 100v, AA6v*; Abowiem obłędliwy fwiát/ iuż poznawfzy przyfcie tego Páná [...] przedfię závždy fie vnośił y závždy fie vnośi/ zá fwowolnemi rozumy á wymyflly fwemi *RejPos 118v, 120v, 127v, 143v, 167v, 168v (9)*.

Szeregi: »obłędliwy i czartowski (a. szatański)« = *erro et daemonius Vulg (2)*: tych oftátnich czáfów miáło ich wiele odftápic od Wiáry/ á przyftác ku Duchóm obłędliwym y náukóm fzátáńfkim *BiałKat 113v; WujNT 1.Tim 4/1*.

»głuchy a obłędliwy« (1): iáko Ewányeliftá piŕze/ iz cie iefzcze ŀzuka ŀam [*Pan*] iáko owce ŀtraconey/ po głuchym á obłędliwym lefie fwiátá tego *RejPos 167v*.

»marny a obłędliwy« (1): widzác nas odárte á zránione ná tym márnym lefie tego márnego á obłędliwego Ierychá fwiátá thego/ ráczże fie zlitowác á zruŀzyć miłofierdzyem ŀwym ŀwiętym nád námi *RejPos 211v*.

»nędzny a obłędliwy« (1): [*Pan Tomasza*] ták zániechał ná ŀthronie/ dla náuki nędznemu á obłędliwemu ŀwiátu themu. *RejPos 120v*.

Synonimy: 1. *błákający się, tułający się, zabłędzony*; 2. *fálszywy, omylny*; 3. *błędny, fálszywy, podstępnny*.

Cf NIEOBŁĘDLIWIY, OBLĄDZONY, OBLĘDNY